Notiser om svenska skalbaggar 3

BENGT ANDERSSON

Andersson, B.: Notiser om svenska skalbaggar. 3. [Notes on Swedish beetles. 3 (Coleoptera)]. – Ent. Tidskr. 102: 141–146. Lund, Sweden 1981. ISSN 0013-886x.

The author reports several new provincial records and interresting findings of Coleoptera in Sweden, among them the very rare *Liødopria serricornis* Gyll., *Aleochara spissicornis* Er. and *Grammoplectus spinolae* Aubé. *Ptilium horioni* Rossk. is reported from Sweden for the first time. Biological notes are given for most of the species.

B. Andersson, Borgvägen 10, S-382 00 Nybro, Sweden.

Amara brunnea Gyll. Vid sållning av fuktiga halmrester alldeles utanför en fårhage i Sm, Nybro, Kroksjö, 1.10.1978, fick jag det andra svenska exemplaret av *A. brunnea* med porpunkt vid basen av täckvingarna. Det första tog jag på Gtl 1976 (Andersson 1977). Denna ovanliga form måste vara mera utbredd och är sannolikt förbisedd i Sverige.

Bradycellus verbasci Dft. Sm, Kalmar, Björnö, 25.7.1978. Tog 1 ex. i bilhåv kl. 19.30–20.00. Arten, som är ny för Sm, är tydligen stadd i spridning liksom *B. harpalinus* Serv., som jag nyligen anmält som ny för Sm (Andersson 1977). Samtidigt med *B. verbasci* fick jag bl. a. *Neuraphes angulatus* Müll., *Triphyllus bicolor* F., *Euglenes (Aderus) oculatus* Panz. och *Lymantor coryli* Perr. Lokalen kännetecknas av ganska öppen mark med en allé av stora, gamla lövträd, främst ek men även lind.

Helophorus nanus Sturm. Sm, Strömsrum, 12.4.1979, ny Sm. Tagen i flera ex. i flytande drift vid iskanten av Alsterån. Några av 70-talet följearter: *Hygrotus decoratus* Gyll., *Philhygra britteni* Joy, *Ph. debilis* Er., *Acrotona insecta* Th., *Carpelimus (Trogophloeus) lindrothi* Palm, *Longitarsus brunneus* Dft., *Rhynchaenus foliorum* Müll. (ny Sm, se nedan).

Enochrus coarctatus Gredl. Sm, Nybro, Hökasjön, 17.4.1980, ny Sm. Tog flera ex. på sjöytan vid vårfloden. Några trevliga följearter: *Graphoderes cinereus* L., *Pselaphus heisei* Hbst., *Gymnetron beccabungae* L.

Ptilium horioni Rossk. Denna ptilid är förut känd från Norge och Danmark i Norden, samt från området omedelbart öster om Finland, och arten har därför varit väntad i Sverige. Den 27.5.1980 sållade jag resterna av en älgfäll, som legat ute på marken under två vintrar, i Sm, Nybro, Kroksjö. Av fällen återstod bara tjocka hårtussar, som var mögliga på undersidan mot det fuktiga underlaget. I sållgodset fanns ca. 30 ex. av *P. horioni*. De flesta var hanar med det karaktäristiska utskottet mellan bakhöfterna, varför arten var lätt att examinera. Övriga ptilider i provet: *Ptilium exaratum* Allib. (flera), *Euryptilium saxonicum* Gillm. (30 ex.), *Ptiliola kunzei* Heer (enstaka) och *Acrotrichis intermedia* Gillm. (enstaka).

Euryptilium saxonicum Gillm. (*marginatum* Aubé). Vid sållning av mossa vid basen av en avenbok utanför Halltorps hage på Öl fick jag den 7.1.1978 1 ex. av arten, som är ny för landskapet. Orsaken till att jag sållade just där, var att fiskrens hade lagts ut i maj 1977. Av fiskrenset syntes inget, och sållprovet innehöll få baggar, dock ytterligare en ny för Öl, *Acrotrichis insularis* Mäklin.

Acrotrichis brevipennis Er. Öl, Halltorp, 7.11.1976. Vid sållning i kärret öster om stora landsvägen tog jag 3 ex. av arten, ny för Öl. – Flera ex. togs vid sållning av mossa under enbuskar, Öl, Petgärde träsk, 21.4.1979, tillsammans med bl. a. *Ptilium caesum* Er., *Gyrophaena lucidula* Er. (se nedan) och *Cypha (Hypocyptus) discoidea Er.* (ny Öl).

Acrotrichis danica Sundt. Sm, Kalmar, Vess-

lö, 2.5.1978, ny för Sm. Togs i 2 ex. vid sållning av förna på grusvallen mellan en damm och dikad åkermark.

Liodopria serricornis Gyll. Denna vackra och sällsynta leiodid, som tidigare i Norden bara är tagen i tre exemplar i Sverige: Sm, Vg (Gyllenhal) och Ög, Bjärka Säby, fick jag i bilhåven i 1 ex. i Sm, Hornsö, 29.7.1980, kl. 18.30. Håvmaterialet var påfallande magert, och de enda övriga djur jag tog vara på var *Syntomium aeneum* Müll. och *Stenus comma* LeConte (*bipunctatus* Er.). Övriga svenska exemplar av *L. serricornis* är tagna vid sållning av murkna stubbar. Det första småländska fyndet gjordes av Bruce i en bokstubbe i just Hornsö.

Arten tillhör uppenbarligen de sällsyntaste i Sverige, då flera samlare målmedvetet sökt den i Hornsö-området under flera år utan resultat.

Scydmoraphes (Neuraphes) minutus Chd. Vid bilhåvning på småvägar genom barrskog mellan Tofta och Paviken på Gotland fick jag vid 18-tiden den 12.7.1978 2 ex. av arten, som är ny för Gtl. Samtidigt togs bl. a. *Cyrtusa minuta* Ahr., *Colenis immunda* Sturm, *Cartodere (Lathridius) constricta* Gyll. och *Hallomenus axillaris* Ill. Jag har även fått *S. minutus* vid sållning av murken björkstubbe i Sm, Hornsö, 4.11.1978.

Philonthus subnigritulus Reitt. Öl, Halltorp, 16.9.1978. Arten, som är ny för Öl, tog jag i 1 ex. på en stängselstolpe tillsammans med *Tychus niger* Payk. och *Longitarsus niger* Koch.

Quedius invreae Grid. Denna sällsynta kortvinge tog jag som ny för Sm i 5 ex. (♀♀) vid sållning av ett jordgetingbo den 1.10.1978 i Nybro, Kroksjö. I boet fanns bara enstaka getingar kvar så långt in på hösten, och de var mycket beskedliga! Ytterligare två skalbaggsarter fanns i boet: *Oxypoda haemorrhoa* Mnh. (1 ex.) och *Cryptophagus pubescens* Sturm (7 ex.). Den 4.11.1978 fick jag ännu 1 ex. (♂) av *Q. invreae*, då på en ruttnande rörsvamp på sågspån i Sm, Hornsö, Arbåga.

Phloeonomus punctipennis Th. Öl, St. Frö, 2.4.1980, ny Öl. Tog arten vid sållning av lös bark på en tallåga tillsammans med bl. a. *Dromius angustus* Brullé, *Phloeonomus pusillus* Gr. och *Cryptophagus angustus* Glb. (*parallellus* Th.).

Eucnecosum (Arpedium) brachypterum Grav. Öl, Halltorpkärret, 3.5.1980, ny för Öl. Togs i 1 ex. vid sållning.

Aleochara spissicornis Er. Denna sällsynta kortvinge fann jag i 1 ex. under en sten på alvaret mellan Möckelmossen och Stenåsa, 20.5.1979. Den lilla rödbruna aleocharinen var det enda djur jag tog under de stenar jag vände. Arten är tidigare tagen på Öland och även i Hall, på Gtl och Gotska Sandön, men den är mycket sällsynt. Sammanlagt är den tagen i mindre än 10 ex. i Sverige.

Under sommaren 1980 har markfällor varit utsatta på lokalen men med negativt resultat.

Aleochara stichai Likovský. Sm, Strömsrum, 16.4.1976. Tog 1 ex. vid sållning av svamp på en grov ekstubbe. På svampen fanns också talrika *Orchesia undulata* Kr. Ytterligare 1 ex. av *A. stichai* fick jag i Sm, Nybro, St. Ebbehult, 27.3.1978, vid sållning av hörester i en ladugård. Då togs även 2 ex. *Quedius fulgidus* F. *A. stichai* är inte tidigare tagen i Sm.

Oxypoda recondita Kr. Öl, Halltorps hage, 16.9.1978. Fick 1 ex. vid sållning av förna vid basen av en ek. Samtidigt fick jag ett par ex. av *Leptinus testaceus* Müll., varför man kan misstänka, att ett visst samröre med smågnagare föreligger. *O. recondita* är ny för Öl.

Oxypoda brachyptera Steph. Vid sållning av ett jordgetingbo den 10.10.1978 i Sm, Nybro, Madesjö, fick jag 1 ex. av arten, som är ny för Sm. I samma sållprov fanns även *Cryptophagus pubescens* Sturm (1 ex.).

Thyasophila inquilina Märk. Denna för Öl nya art har jag tagit i ett *Lasius fuliginosus*-samhälle i Halltorp vid ett par tillfällen. Första gången var den 28.5.1976 och den andra 19.5.1977. Vid sållningar av samhället tidigare på våren och senare på hösten har jag ej fått arten. Andra intressanta fynd i samma myrsamhälle: *Stenichnus collaris* Müll., *Ptenidium myrmecophilum* Mtsch., *Quedius brevis* Er., *Notothecta confusa* Märk., *Atheta crassicornis* F., *A. sodalis* Er., *Zyras cognatus* Märk., *Z. funestus* Gr., *Z. humeralis* Gr., *Z. laticollis* Märk., *Z. lugens* Gr., *Oxypoda vittata* Märk. och *Amphotis marginata* F.

Haploglossa (Microglotta) nidicola Frm. Öl, St. Frö, 18.6.1979, ny Öl. Togs i flera ex. utanför och i mynningen av gångar till backsvalebon i strandslänten mot Kalmarsund.

Schistoglossa aubei Bris. Denna art tog jag ny för Öl den 9.10.1977 vid sållning i det s. k. Halltorps-käret öster om stora landsvägen vid gästgivaregården.

Philhygra nannion Joy. Sm, Nybro, Hökasjön, 13.4.1980, ny Sm. Genom trampning av

driftmaterial tog jag 1 ex. av arten, som nu är tagen i Sk, Sm, Öl, Ög och Upl.

Datomicra dadopora Th. Öl, Halltorps hage, 9.9.1980, ny Öl. Togs i en ruttnande markskivlig tillsammans med bl. a. *D. celata* Er.

Bessobia (Atheta) fungivora Th. Vid bilhåvning på småvägar öster om landsvägen från Halltorp mot Högsrum den 14.10.1978 fick jag 1 ex. av denna art, som är ny för Öl. Följearter: *Acrolocha pliginskii* Bernh., *Omalium oxyacanthae* Gr., *Atheta alpestris* Heer, *Cryptophagus acutangulus* Gyll. och *Cr. pallidus* Sturm. – Öl, Halltorps hage, 14.9.1979, 1 ex. i markskivling.

Acrotona obfuscata Gr. Öl, St. Frö, 2.4.1980, ny Öl. Vid sållning av tångbädden på klapperstensstranden vid ett isigt Kalmarsund fick jag 1 ex. av arten. Av följearterna förtjänas att nämnas: *Ptenidium fuscicorne* Er. och *Cryptophagus (Micrambe) bimaculatus* Panz.

Amischa Thoms. Vid två besök hösten 1977 på lokalen för *Throscus duvali* Bonv. vid Sm, Kalmar, Vesslö (Andersson 1977), befanns alla fyra *Amischa*-arterna vara mer el. mindre talrika. Biotoperna som undersöktes (sållning) var förna under ekar och förna av bl. a. *Phragmites* på ler-och grusunderlag. Sammanlagt hittade jag c:a 100 ex. av arterna: *A. analis* Grav. (talrika ♀♀), *A. cavifrons* (Sharop (talrika ♀♀), *A. decipiens* Sharp (enstaka ♀♀) och *A. sarsi* Munster (talrika ♂♂). I inget fall fann jag alltså både hane och hona av samma art, trots det stora materialet (jfr Palm 1968: 96–103). Enl. Silfverberg (1979) är *A. analis* och *A. cavifrons* synonyma.

Gyrophaena munsteri A. Str. Sm, Hornsö, 11.6.1980, ny Sm. Vid bilhåvning i Hornsö-området fick jag 2 ex. av denna sällsynta *Gyrophaena*-art. Den är tidigare tagen i ett fåtal exempl^r i Sk och Mellan-sverige. Den 1.8.1980 fick jag ytterligare 1 ex. vid bilhåvning på samma lokal.

Gyrophaena congrua Er. Vid bilhåvning i Sm, Hornsö, Arbåga-trakten, 11.8.1978, kl. 17.45–19.30, fick jag bland ett rikt skalbaggsmaterial ett par ex. av *G. congrua,* som är ny för Sm. Övriga *Gyrophaena*-arter: *G. affinis* Sahlb., *F. fasciata* Mrsh., *G. nana* Payk., *G. poweri* Crotch och *G. williamsi* A. Str. Andra arter värda att nämnas: *Ptiliolum fuscum* Er., *Pt. sahlbergi* Flach och bland 14 st. *Atheta*-arter: *A. cinnamoptera* Th., *A. cribrata* Kr., *A. magniceps* J. Sahlb., *A. parens* Muls. & Rey., *A. procera* Kr. och *A. subglabra* Sharp. – Öl, Halltorps hage, 7.10.1979, vid sållning av markskivlingar (ny Öl).

Gyrophaena lucidula Er. Öl, Petgärde träsk, 21.4.1979, ny Öl. Vid sållning av mossa under enbuskar fick jag 1 ex. av arten tillsammans med bl. a. *Ptilium caesum* Er., *Cryptobium collare* Rtt., *Cypha (Hypocyptus) discoidea* Er. (ny Öl) och *Philhygra gyllenhali* Th.

Bolitochara mulsanti Sharp. Öl, Halltorps hage, 2.9.1978. Denna för Öl nya art tog jag vid sållning av förna under hopsjunkna rishögar. Den 16.9.1978 tog jag ytterligare exemplar på samma lokal, och arten tycks åtminstone på hösten vara relativt allmän i hagen. Nedan kommer fler exempel på nya arter för Öl, tagna vid mina undersökningar av faunan under hösten 1978 i Halltorps hage.

Euryusa optabilis Heer. Sm, Kalmar, Björnö, 24.8.1980. Vid sållning av innehållet i en ihålig ek bebodd av *Lasius brunneus* fick jag 6 ex. av *E. optabilis,* som mycket sällsynt är tagen i Sk, Sm och Dlr. Det är första gången arten är tagen i flera ex. samtidigt. Även ett ex. av *E. sinuata* Er. fanns i sållgodset, samt följande för biotopen typiska arter: *Nemadus colonoides* Kr., *Scydmaenus hellwigi* Hbst. (20 ex.), *Quedius brevicornis* Th., *Hapalarea pygmaea* Gyll., *Cratarea suturalis* Mnh., *Euplectus nanus* Reich., *E. karsteni* Reich., *Plegaderus caesus* Hbst., *Dendrophilus corticalis* Payk. (*punctatus* Hbst.), *Paromalus (Micromalus) flavicornis* Hbst., *Hister merdarius* Hoffm. *Trox scaber* L., *Atomaria morio* Kol. och *Pentaphyllus testaceus* Hellw.

Stenus ochropus Kies. (*erichsoni* Rye). Sm, Nybro, St. Idehult. Vid ett par tillfällen under sensommaren 1980 har jag dels håvat arten i hög ruderatvegetation, dels sållat fram den ur en trädgårdskompost. *S. ochropus* är ej förut rapporterad från Sm. Vid genomgång av mitt *Stenus*-material fann jag ytterligare 1 ex. taget redan 6.3.1967 vid sållning av mossan på basen av ekar några hundra meter från den först nämnda lokalen.

Grammoplectus spinolae Aubé. Sm, Hornsö, 27.7.1978, kl. 18.00. Det andra svenska exemplaret av denna art tog jag vid bilhåvning i samma område, som Rickard Baranowski tog det första (Baranowski 1976). Arten finns tydligen konstant i trakten men är säkert sällsynt, då jag och andra samlare bilhåvat och sållat efter arten både före och efter mitt fynd utan att få flera ex. I det insamlade materialet från samma tillfälle

Fig. 1. Sankäng vid Paviken på Gotland. Lokal för *Tychus monilicornis, Rybaxis laminata, Meligethes obscurus* och *Hylobius transversovittatus.*

Marsh meadow at Paviken, Gotland. The locality of *T. monolicornis, R. laminata, M. obscurus,* and *H. transversovittatus.* Photo: the author 9 July 1979.

fanns flera *Euplectus karsteni* Reich., en art som i fält är snarlik *G. spinolae.*

Tychus monilicornis Rtt. Vid genomgång av mitt *Tychus niger*-material efter att ha läst om *T. monilicornis* (Baranowski 1977) fann jag 3 ex. (1 ♂, 2 ♀♀) av den senare tagna på Gtl, Paviken, 23.6.1976. Fynden gjordes vid kvällshåvning på en sankäng, alltså på samma slags biotop som vid övriga svenska fynd. Arten är tydligen utbredd i södra Sverige med hittills gjorda fynd i Sk, Sm och nu även Gtl. – 1 ex. vid håvning på samma lokal den 4.7.1979, tillsammans med *Rybaxis laminata* Motsch. och *Hylobius transversovittatus* Gze., som båda nyligen hittats som nya för Gtl. (Fig. 1).

Plegaderus vulneratus Panz. Öl, Gårdby, 20.5.1979, ny för Öl. Denna relativt vanliga histerid fann jag i 1 ex. under barken på en tallstock.

Calyptomerus dubius Mrsh. Denna sällsynta art har jag tagit vintertid på Öl, 1 ex. den 31.12.1977 vid Borgholms slottsruin och 2 ex. vid sållning av en rishög utanför Halltorps hage den 7.1.1978. Vid båda tillfällena låg snö på marken, och det var minusgrader. Följearter på den sistnämnda lokalen: *Cryptophagus dentatus* Hbst. (flera ex.), *Cis festivus* Gyll. och *Vincenzellus ruficollis* Panz. (2 ex.).

Clambus radula Endr. – Younga. Vid sållning under åtel i Sm, Nybro, Kroksjö, 7.4.1978, fick jag 5 ex. av arten, som är ny för Sm.

Microrhagus (Dirrhagus) lepidus Rosh. Av denna sällsynta eucnemid fick jag en hane vid bilhåvning i Sm, Ålem, 22.6.1978, kl. 17.30–18.30. Arten är tidigare tagen i Sm, Vetlandatrakten (Kronblad 1975: 63).

Dicerca acuminata Pall. Då jag vid bilhåvning i Sm, Hornsö, 11.8.1978, stannade för att vittja håven vid en hyggeskant, lade jag märke till en delvis barkfallen björkstubbe med flyghål. Genom att bryta loss bark från den mycket murkna stubben hittade jag fragment (huvud och hals-

sköld) av *D. acuminata*, som tydligen hade dött, innan den hade hunnit äta sig helt ut genom barken. I samma del av stubben fanns ytterligare 5–10 flyghål av arten. På hygget fanns inga färskare björkstubbar, men eftersom det finns gott om liknande hyggen i området, kan man säkert hitta arten där. Fyndet är det första kläckningsfyndet i Sm.

Carpophilus marginellus Motsch. Vid sållning av förnan och jorden kring ett savflöde på ett rotben av en grov ek i Sm, Nybro, Madesjö ka., 8.10.1978, fick jag 4 ex. av arten. Den 17.10.1978 gjordes ett nytt besök på lokalen, varvid jag tog ytterligare 1 ex. Vid båda tillfällena tog jag även *Librodor quadriguttatus* F. Andra trevliga följearter: *Phloeonomus planus* Payk., *Philonthus fuscus* Gr., *Oligota pumilio* Kiewsw. och *Rhizophagus parvulus* Payk.

Meligethes serripes Gyll. Sm, Nybro, St. Idehult, 22.8.1978. Vid håvning på ängsmark av runderatkaraktär fick jag 1 ex. av arten, som är ny för Sm. Andra arter vid samma tillfälle: *Lebia chlorocephala* Hffm., *L. crux-minor* L., *Meligethes denticulatus* Heer. (*hebes* Er.), *Caenoscelis ferruginea* Sahlb. och *Acalyptus sericeus* Gyll. På samma lokal har jag även tagit bl. a.: *Bradycellus harpalinus* Serv. (flera tillfällen), *Leiodes curta* Frm., *Platycis minuta* F., *Henoticus serratus* Gyll., *Caenoscelis subdeplanata* Bris. och *Apion stolidum* Germ. (se nedan).

Meligethes obscurus Er. Gtl, Paviken, 24.6.1977. Togs i 1 ex. vid kvällshåvning på sankäng. (Fig. 1). Arten är ny för Gtl.

Cryptolestes (Laemophloeus) duplicatus Waltl. Togs i 1 ex. i Sm, Kalmar, Vesslö, 28.10.1977, i murken ekgren. Arten är tidigare tagen i Sm men då i Strömsrum, som ligger c:a 2 mil norr om Vesslö.

Atomaria reitteri Löv. Öl, Halltorps hage, 21.9.1978, 1 ex. vid sållning av lövförnan på en ekstubbe, ny för Öl. – 1 ex. togs vid håvning längs stranden vid Sanda på Gotland, 3.7.1979.

Scymnus limbatus Steph. Denna sällsynta nyckelpiga tog jag i 1 ex. på Gtl, Fleringe, 13.7.1977, vid bankning av lövträd och buskar. Arten är inte tidigare tagen på Gtl. Samtidigt tog jag bl. a. *Euglenes oculatus* Panz. (se nedan) och *Agrilus convexicollis* Redtb. (på ask).

Latridius (Enicmus) nidicola Palm. Öl, Halltorps hage, 16.9.1978. Togs i 1 ex. på ruttnande marksvampar tillsammans med en del triviala kortvingar. Arten är ny för Öl. Fyndet är ytterligare ett exempel på att denna lokal ännu har mycket att bjuda på, särskilt under dåligt undersökta vinterhalvåret.

Corticarina truncatella Mnh. Sm, Karlmar, Drag, 20.5.1978. Vid sållning av tång och annat driftmaterial fick jag 1 ex., ny för Sm. Biotopen är typisk för arten.

Euglenes (Aderus) oculatus Panz. Gtl, Fleringe, 13.7.1977. Vid bankning av vildapel fick jag 4 ex. av arten, som är ny för Gtl.

Scraptia fuscula Müll. Tog 1 ex. som ny för Gtl vid Linde, 26.7.1976, vid bankning av alm. Den 13.7.1978 besökte jag samma lokal och tog då ett 15-tal ex. vid bankning av en ask. Samtidigt fick jag *Lissodema cursor* Gyll., *L. quadripustulatum* Mrsh. och *Hylesinus oleiperda* F., några ex. av vardera.

Labidostomis humeralis Schneid. Sm, Nybro, Abbetorp, 23.7.1979, ny Sm. Tog 1 ex. på gulmåra. Arten är ganska nyligen funnen även på Öl, där man tar den på bl. a. blommande nypon.

Phyllotreta cruciferae Gze. Öl, Bredinge, 6.5.1979, ny Öl. Tog arten vid sållning av förna på ruderatmark tillsammans med bl. a. *Stomis pumicatus* Panz., *Bradycellus csikii* Laczo, *Anotylus (Oxytelus) insecatus* Gr., *Meligethes pedicularius* Gyll. och *Trachyphloeus aristatus* Gyll.

Rhynchaenus foliorum Müll. Sm, Strömsrum, 12.4.1979, ny Sm. Tagen i flytande drift vid iskanten av Alsterån i flera ex. Tog den även 1980 vid samma tid genom att sålla lövförna på åstranden. – 1 ex. i ådrift den 30.12.80 på samma lokal.

Pselactus (Phloeophagia) spadix Hbst. Denna sällsynta vivel tog jag i 1 ex. under ett trästycke i Sk, Lomma, 15.5.1978. Trästycket låg bland grus, tegel och annat fyllmaterial vid en av de omtalade lergravarna. – På samma lokal fick jag 7 ex. på samma sätt den 2.9.1979.

Rhinoncus inconspectus Hbst. (*gramineus* F.). Gtl, Sanda, Kovik, 3.7.1979, ny för Gtl. Håvades i 1 ex. längs stranden tillsammans med bl. a. *Atomaria reitteri* Löv. och *Ceutorhynchus gallorhenanus* Solari.

Samtliga nyfynd har kontrollerats av Stig Lundberg, som jag härmed framför ett varmt tack till.

Litteratur

Andersson, B. 1977. Notiser om svenska skalbaggar. 2. – Ent. Tidskr. 98: 97–102.

Baranowski, R. 1976. Några för Sverige nya skalbaggar. – Ent. Tidskr. 97: 117–123. – 1977. Intressanta skalbaggsfynd. 1. – Ent. Tidskr. 98: 11–28.
Kronblad, W. 1975. Anteckningar om vedskalbaggar i Småland. – Ent. Tidskr. 96: 63–64.
Palm, T. 1968. Svensk Insektfauna 51. Kortvingar, häfte 5. – Stockholm.
Silfverberg, H. 1979. Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae. – Helsingfors.

Recension

Mehlhorn, H. & Pierkarski, G., 1981. *Grundriss der Parasitenkunde/Parasiten des Menschen und der Nutztiere*. XII + 268 sid., 81 planscher och 19 tabeller. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart. ISBN 3-437-20238-3. Pris DM 24,80.

Boken ingår i undervisningsserien Uni-Taschenbücher och som namnet säger har den pocketbokens format. Papperskvaliteten är dock väsentligen högre än vad som är vanligt i sådana böcker och ryggen är så gediget limmad att den närmast kan jämföras med telefonkatalogens kvalitet. Båda författarna har internationellt rykte som skickliga parasitologer. De har gjort betydande insatser inom protozoforskningen, men deras forskningserfarenhet sträcker sig även utanför denna djurgrupp.

Bokens första kapitel är en niosidig introduktion, där man diskuterar begreppet parasitism och definierar terminologin. På följande 233 sidor behandlas i systematisk ordning viktigare djurgrupper där det förekommer parasiter hos människa och högre djur. Till protozoerna anslås 72 sidor, maskgrupperna behandlas på 107, spindeldjuren på 14 och till insekterna reserveras 34 sidor. Boken avslutas med en kort litteraturförteckning (6 sid.), en avdelning med övningsfrågor (7 sid.), samt register.

Parasitgrupperna presenteras mycket elementärt, men så viktiga sjukdomsalstrare som exempelvis sömnsjukeparasiter, malariaparasiter och filarier behandlas ändå så pass utförligt, att man får klart begrepp både om parasitens livsbetingelser och effekten av parasitism. Den systematiska indelningen är för flertalet grupper identisk med modern uppfattning. Inom grupper där det råder stor oenighet tillämpas den konventionella indelningen. Texten är saklig och koncentrerad, något som ofta utmärker tyskspråkiga böcker, och sidorna är luftiga och överskådliga. Illustrationerna består dels av streckteckningar dels av fotografier. Teckningarna gör ett rätt tråkigt intryck, men de är klara och visar väsentligheter. Fotografierna, huvudsakligen elektronmikroskopiska bilder, är av mycket hög klass.

Svepelektronmikroskopi har använts både för att visa parasiternas habitus och för närgångna detaljer.

Givetvis kan inte en bok av detta format på något sätt ge en fullständig täckning och för inte så få grupper hade man önskat en fylligare behandling. Att anslå en sida till ciliater innebär i praktiken att man hoppar över gruppen. Inom sarkosporidierna används den nomenklatur som Mehlhorn varit med om att skapa. Den har förorsakat mycken irritation och diskussion i den internationella nomenklaturkommittén. Då denna emellertid inte tycks vara i stånd att lösa dessa verkligt besvärliga nomenklaturproblem med nu gällande regler, förefaller det ändå troligt att den namngivning som tillämpas här i framtiden kommer att accepteras. På bokens minuskonto får läggas den magra litteraturlistan. Här saknas många viktiga översiktsarbeten.

Kan då en entomolog ha någon glädje av den här boken? Ja, men inte i första hand för den korta beskrivningen av loppor och mygg och andra stickande otrevligheter. Värdet ligger i stället i presentationen av de parasiter som vektorinsekter sprider. Det är inte ovanligt att entomologer har ganska dimmiga begrepp om de insektsspridda parasiterna. Ofta baseras deras kunskaper på framställningen i en halvsekelgammal lärobok i medicinsk entomologi, där pennan dessutom förts av en entomolog. I denna bok presenteras parasiterna av parasitologer och det göres på ett sätt som överensstämmer med de senaste vetenskapliga rönen. Visst kan man förvärva gedignare läroböcker i parasitologi, men då till en helt annan kostnad. Mig veterligen kan man inte i några andra böcker i den här prisklassen finna en tillnärmelsevis så modern och sakkunnig framställning.

Ronny Larsson